INSTROOM EN STUDIERESULTATEN AAN DE VU TEN TIJDE VAN CORONA

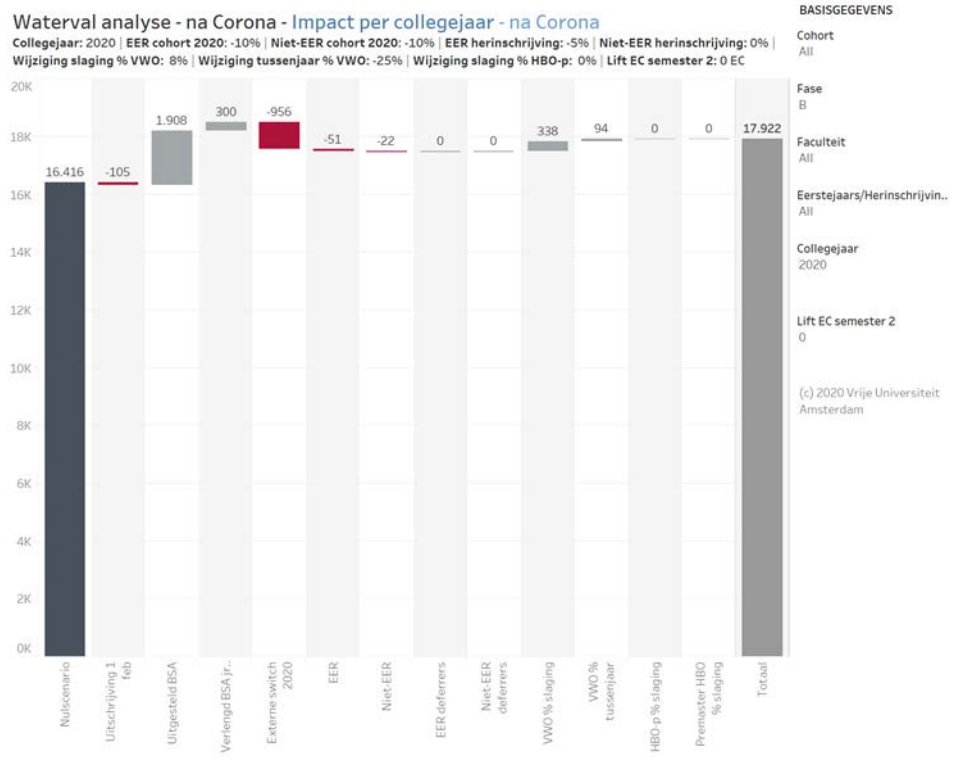
Sinds ruim vijf jaar onderzoekt de VU meerjarige trends in studiedata ten gunste van de ontwikkeling van beleid op instroom, doorstroom en uitstroom van onze studenten. Op basis van inschrijvingen sinds 2010 is de VU in staat om per opleiding te zien wat gebruikelijke patronen zijn in zaken als verdeling van studenten naar hoogste vooropleiding, uitval of switch aan het begin van de studie en diplomarendementen. Dit essay is een samenvatting van onderzoek naar instroom en studieresultaten dat de VU heeft uitgevoerd in de afgelopen jaren en in het bijzonder sinds maart 2020.

Het jaar 2020 is voor het hoger onderwijs een bijzonder jaar. Niet alleen omdat een groot gedeelte van het onderwijs is gedigitaliseerd, maar ook doordat er een aantal beleidsmaatregelen zijn genomen met grote gevolgen voor instroom en doorstroom, en daarmee de samenstelling van studentenpopulaties in het hoger onderwijs. In april 2020 heeft de VU besloten de mogelijke effecten hiervan te simuleren voor de studentenpopulatie van de VU en parallel de daadwerkelijke ontwikkelingen in instroom en studievoortgang te onderzoeken.

Naar aanleiding van het onderzoek stellen we dat de toegankelijkheid van bacheloropleidingen van de VU in 2020 is toegenomen en dat studievertraging als gevolg van Corona in het academisch jaar 2019 beperkt is gebleven. De meerjarige effecten zullen wel tot gevolg hebben dat een aanzienlijk deel van de studentenpopulatie langer als student aan de VU verbonden zal zijn en er in de komende jaren meer aandacht nodig is voor studenten met studievertraging later in hun studie.

Simulatie van instroomeffecten door corona (2020)

In 2018 en 2019 is de instroom bij de VU sterk gestegen, wat grote logistieke uitdagingen met zich meebrengt. Om beter voorbereid te zijn op de studentenaantallen is begin 2020 een eerste prognosemodel ontwikkeld. Door de coronacrisis is dit model aan verandering onderhevig geworden: het inschrijvings- en uitschrijvingsgedrag van studenten is van meer en vaak nog onbekende zaken afhankelijk geworden, zoals maatregelen op het vwo-eindexamen, reisbeperkingen voor internationale studenten, versoepeling van de bindend studieadvies (BSA)-regeling, andere vormen van onderwijs en toetsing, en economische onzekerheid. In de simulatie hebben we een aantal van deze aspecten meegewogen naast historische inzichten op instroom en doorstroom. We zijn uitgegaan van een ondergrens scenario en bovengrens scenario; naarmate de zomer vorderde werd het inschrijfgedrag van studenten duidelijker en hebben we de bandbreedte van prognoses aangepast. Het nut van het simulatiemodel was dat het de dynamiek van tegenstelde effecten inzichtelijk maakt: sommige effecten leiden tot meer studenten en andere juist tot minder studenten (*zie Figuur 1*).

Figuur 1 – Voorbeeld waterval analyse met impact van meerdere effecten (bovengrens scenario)

Slagingspercentages en tussenjaren van vwo-studenten - De verwachting was dat het aantal studenten dat zou instromen vanuit het voortgezet onderwijs vanwege twee effecten zou toenemen: hogere slagingspercentages in het vwo en een daling van het aantal studenten met een tussenjaar. De slagingskansen van leerlingen namen toe doordat het centraal eindexamen wegviel en leerlingen meer herkansingsmogelijkheden kregen voor hun schoolexamens. Over de examenjaren 2016, 2017 en 2018 lagen de landelijke slagingspercentages van het vwo rond de 91%[1]; van de toeleverende scholen uit het voortgezet onderwijs wat dit voor de VU gemiddeld 90,5%. In de simulatie hielden we rekening met een verschil van 0% of ca 5% hogere slagingspercentages. Doordat de gelegenheid om te werken of te reizen door corona drastisch is beperkt, was het verder de verwachting dat studenten minder vaak een tussenjaar zouden nemen. Van alle VU studenten neemt ongeveer 10% een tussenjaar; in de simulatie zijn we uitgegaan van een daling van 0% en 2,5%.
De verwachte toename in vwo instroom is uitgekomen en zelfs hoger uitgevallen: in 2020 was het slagingspercentage in de regio Amsterdam gemiddeld circa 99%. In welke mate een eventuele afname in tussenjaren een rol hebben gespeeld, is nog onbekend. Vanwege de inspanningen in het hoger beroepsonderwijs om het onderwijs alternatief of digitaal aan te bieden, zijn we uitgegaan van een gelijkblijvende instroom van hbo-propedeuse studenten.

Studenten met een buitenlandse vooropleiding – Een tweede groep veronderstellingen betrof studenten met een buitenlandse vooropleiding. Dit onderdeel van de prognose bleek lastiger in te schatten vanwege de wisselende maatregelen in toegestane reisbewegingen en de uiteindelijke besluitvorming over de mate

[1] DUO stroomdata

van online-onderwijs van de VU. Door het wekelijkse verloop van afgeronde inschrijvingen van internationale studenten te vergelijken met hetzelfde verloop van het academisch jaar 2019, probeerden we inzicht te krijgen in de uiteindelijke conversie van toegelaten studenten naar een afgeronde inschrijving voor het academisch jaar 2020. Na aanvankelijk achterblijvende aantallen en lagere prognoses, bleek gaandeweg de zomer het aantal internationale aanmeldingen weer aan te trekken. Studenten hebben op een later moment in het jaar een besluit genomen over hun keuze voor een studie in Nederland; veel van hen bleken alsnog voor een studie in Nederland te kiezen, met name in het bachelor onderwijs. Een klein deel van de studenten heeft aangegeven hun bewijs van toelating pas voor het academisch jaar 2021 te gebruiken (*deferrers*).

BSA en switch - Een derde groep aannames betrof switch c.q. uitval van zowel studenten binnen de VU als switch van andere onderwijsinstellingen naar de VU. Veel studenten met een negatief BSA studeren in dezelfde opleiding door aan een andere onderwijsinstelling (Cornelisz et al., 2020). Bij uitstel van het BSA naar het tweede jaar namen we daarom aan dat studenten met een studieachterstand toch doorstuderen aan hun eigen instelling; het was onze hypothese dat zij vaker in staat zouden zijn hun achterstand in het tweede studiejaar alsnog in te halen. De consequentie is dat meer studenten van de VU doorstuderen, terwijl tegelijkertijd minder studenten van andere onderwijsinstellingen met een negatief BSA elders overstappen naar de VU.

Wel hielden we er rekening mee dat VU studenten die doorstuderen langer doen over hun totale opleiding: historisch gezien slaagt slechts een klein deel van de VU studenten met een achterstand erin om hun tweede jaar nominaal af te ronden. De totale achterstand na twee jaar blijkt eerder groter te worden dan kleiner waarmee de kans op een langere studieduur toeneemt. Deze dynamiek hebben we verwerkt in het simulatiemodel. Door het totaal aantal studiepunten in het eerste semester van het academisch jaar 2019 te extrapoleren naar 2, 4 of 6 semesters konden we het BSA simuleren, evenals het studierendement in de komende academisch jaren. Daarbij hebben we er rekening mee gehouden dat eerstejaars studenten over het algemeen één vak (6 studiepunten) meer behalen in het tweede semester. Aangezien we niet wisten of door het onlineonderwijs of vervangende toetsing studenten meer, evenveel of minder studiepunten zouden halen, hebben we al deze mogelijke effecten gesimuleerd. Het netto-effect bleek in alle scenario's te zijn dat er in het academische jaar 2020 meer studenten aan de VU studeren, met name in het tweede studiejaar. Eventuele studieachterstand had vooral effect op de studieduur en daarmee op het aantal studenten in academische jaren na 2020.

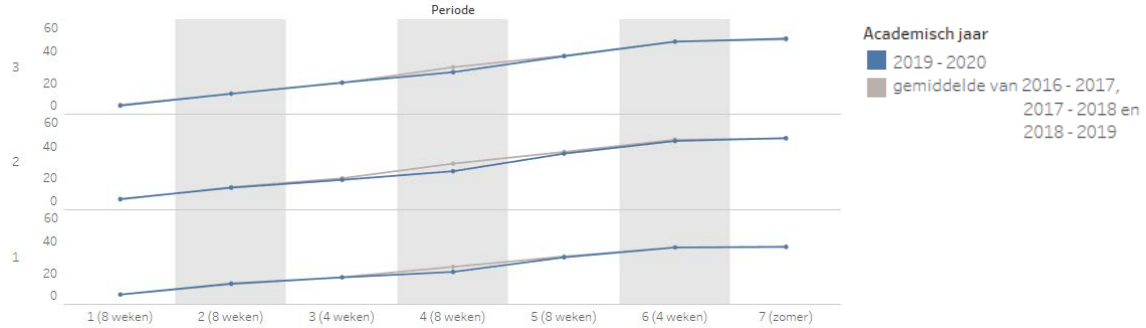
Studieachterstand en corona

Ondanks initiële zorgen is de studievertraging in academisch jaar 2020 beperkt gebleven, hoewel studenten aangeven dat ze online onderwijs minder waarderen en de fysieke contacten missen (Meeter, 2020 geciteerd door Bijl, 2020). Mede vanwege een gebrek aan motivatie besteden studenten minder tijd aan hun studie. Ook waren er excellente studenten die vreesden dat ze ten tijde van de coronacrisis lagere cijfers zouden halen. Dit bleek niet het geval te zijn. Het aantal behaalde studiepunten is aan het eind van het studiejaar beperkt beïnvloed door de coronacrisis. Na een tijdelijke dip in het aantal behaalde studiepunten in maart, lag het gemiddeld aantal behaalde studiepunten aan het eind van het academisch jaar nagenoeg gelijk met het meerjarig gemiddelde voor bachelorstudenten en 1 EC boven het meerjarig gemiddelde voor masterstudenten (*Figuur 2*). Bij opleidingen waarin veel praktische vaardigheden worden

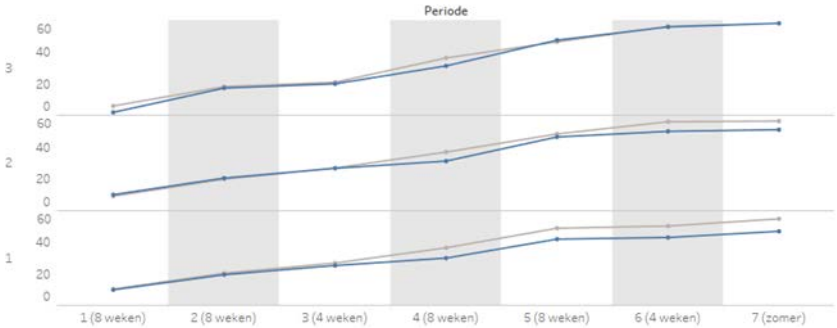
getoetst, met name Geneeskunde en Tandheelkunde, was er wel sprake van een lager aantal behaalde studiepunten (*Figuur 3*). VU-breed was de groep studenten die in het academisch jaar 2019 60 EC heeft behaald iets groter dan voorgaande jaren (*Figuur 4*). Een mogelijke verklaring is dat de VU zich heeft ingespannen om studievertraging voor haar studenten te voorkomen. Waar mogelijk is het onderwijs van de VU online of op een alternatieve manier aangeboden: docenten zijn ondersteund door extra inzet van personeel en trainingsmateriaal; de toetsing is omgezet naar andere vormen, zoals papers of online toetsen, en extra studentbegeleiders zijn aangesteld.

Uitzonderlijke mogelijkheden voor vervolgonderzoek naar toegankelijk hoger onderwijs

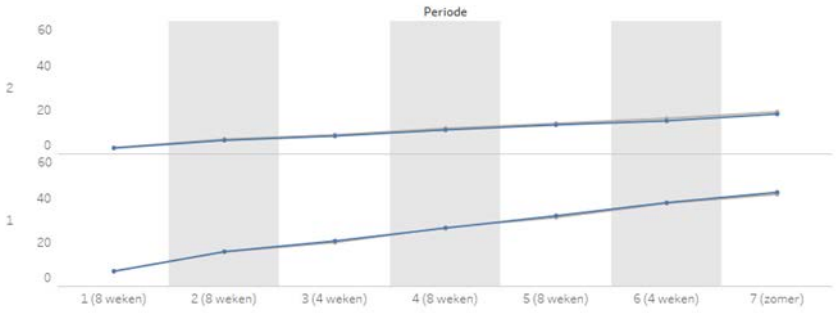
We bevinden ons in de bijzondere omstandigheid dat door de corona beleidsmaatregelen we het effect van potentiële onderwijshervormingen kunnen onderzoeken: aanpassingen van examinering in het voortgezet onderwijs, grootschalige uitstel van het BSA, en invoering van alternatieve vormen van onderwijs en toetsing. Er studeren nu nieuwe groepen studenten bij de VU, zoals vwo'ers die bij doorgang van het centraal eindexamen wellicht niet geslaagd waren, en tweedejaars studenten die hun BSA niet zouden hebben behaald. Niet alleen stellen inzichten in het studieverloop, de omvang en samenstelling van de studentenpopulatie de VU in staat om de mogelijke effecten van de maatregelen op toegankelijkheid van het hoger onderwijs beter te begrijpen, maar ook om gerichte onderwijsplanning en studiebegeleiding in te zetten ten gunste van studenten.

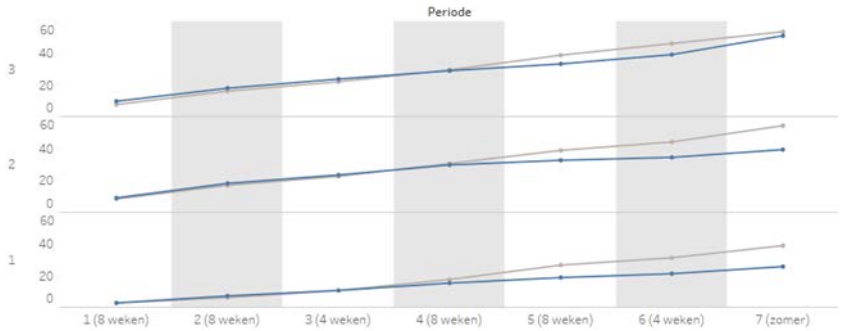
Figuur 2A: gemiddeld aantal behaalde studiepunten in Bachelor (exclusief faculteiten Geneeskunde en Tandheelkunde)

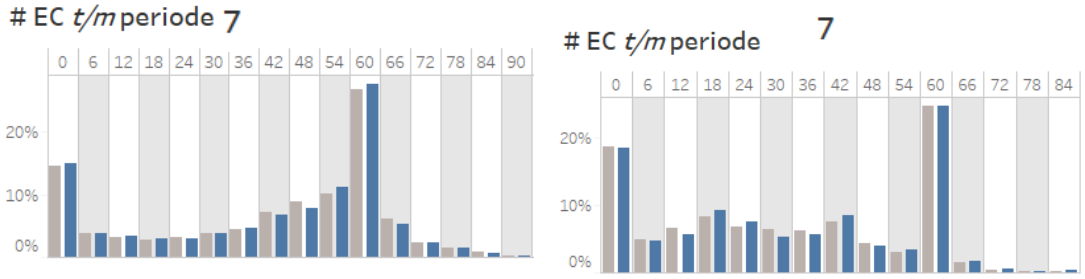
Figuur 2B: gemiddeld aantal behaalde studiepunten in Bachelor (faculteiten Geneeskunde en Tandheelkunde)

Figuur 3A: gemiddeld aantal behaalde studiepunten in Master (exclusief faculteiten Geneeskunde en Tandheelkunde)

Figuur 3B: gemiddeld aantal behaalde studiepunten in Master (faculteiten Geneeskunde en Tandheelkunde)

Figuur 4: gemiddeld aantal behaalde studiepunten in Bachelor (links) en Master (rechts) tot en met periode 7 (herkansingen zomerperiode; exclusief faculteiten Geneeskunde en Tandheelkunde)

Dit essay werd geschreven ter gelegenheid van het *NRO Symposium Hoger Onderwijs: Nieuwe richtingen na de pandemie?* dat op 15 januari 2021 heeft plaatsgevonden. Dit essay valt binnen het thema *Toegankelijkheid van het hoger onderwijs*.

Contactgegevens auteur

Theo Bakker

Teamleider VU Analytics, Aanvoerder zone Studiedata van het Versnellingsplan en Promovendus

Studenten met autisme in het hoger onderwijs

Vrije Universiteit Amsterdam

t.c.bakker@vu.nl

Auteurs: Theo Bakker, Corneel den Hartogh, Marjolein Blaauboer

Referenties

Cornelisz, I., van der Velden, R., de Wolf, I., & van Klaveren, C. (2020). The consequences of academic dismissal for academic success. *Studies in Higher Education*, *45*(11), 2175-2189.

Bijl, H. (2020, 13 oktober). *Studieresultaten verbeteren tijdens online onderwijs*, Het Parool, geraadpleegd van https://www.parool.nl/nederland/studieresultaten-verbeterd-tijdens-online-onderwijs~b7c7b47a/ d.d. 12-12-2020.

DUO stroomdata (2020), O*nderwijsdata over leerlingen in het voortgezet onderwijs*, geraadpleegd van https://duo.nl/open_onderwijsdata/databestanden/vo/leerlingen/.